

Motorlu Araç Sürücüleri ile İş Makinesi Operatörlerinin Sahip Olması Gereken Belgeler:

- A1, A2: Motosiklet kullanıcıları için.
- B : Hususi araç kullanıcıları için.
- H : Engelli sürücüler için.
- D : Çekici kullananlar için.
- E : Ağır vasıta kullanıcıları için.
- G : İş makineleri kullananlar için

Operatör Belgesi

İş makinesi kullanacak olan operatörlere M.E.B. özel öğretim kurumları genel müdürlüğünden yetki almış kuruluşlardan, teorik ve uygulamalı sınav sonucu başarılı olanlara verilen belgedir. Operatör belgesi olmayan kişiler operatör olarak iş makinesi kullanamazlar. G sınıfı sürücü belgesi olanlar operatör olmak için başvurabilirler.

Operatör Belgesi Sertifika Eğitimi

İş makineleri operatörlerinin yetiştirilmesi : Makine Mühendisleri Odası tarafından yetkilendirilmiş oda birimlerince 12.01.2002 tarih ve 24638 sayılı resmi gazetede yayınlanmış yönetmeliğe göre eğitim veren kurslarla gerçekleştirilir. Kişiler bu kurslardan aldıkları sertifika ile daha sonra teorik ve uygulamalı sınava girerek operatör belgesi alabilirler.

Operatör Belgesi Çeşitleri

Forklift Operatör Belgesi,

Kazıcı –Yükleyici Operatör Belgesi : Doğa koşullarında kazma,tünel açma , kanal açma ,yükleme, taşıma işlemlerini yapmada kullanılan transkavatör, loder, skrayper, kanal kazıcı gibi makinelerin kullanım, bakım ve kontrolünü yapma bilgi ve becerisine sahip nitelikli kişilerin yetki belgesidir,

Greyder Operatör Belgesi
Ekskavatör Operatör Belgesi,

İş Kamyonu Belgesi : Beton pompası, mikser, transmikser, kar kürüme aracı, vidanjör, çöp kamyonu gibi araç kullanıcılarının yetki belgesidir,

Damperli Kamyon Sürücü Belgesi,
Motorlu Vinç Operatör Belgesi,
Zemin Süpürme Aracı Operatör Belgesi,
Beton Pompası Operatör Belgesi,
Asfalt Serme Operatör Belgesi,

Dozer Operatör Belgesi,
Sondaj Makinesi Operatör Belgesi,
Silindir Operatör Belgesi,

İş Makinesi

2918 sayılı karayolları trafik kanununa göre: Yol inşaat makineleri ile benzeri tarım, sanayi, bayındırlık, milli savunma ve çeşitli kuruluşların iş ve hizmetlerinde kullanılan, iş amacına göre üzerine çeşitli ekipmanlar monte edilmiş kara yollarında insan, hayvan ve yük taşımada kullanılmayan motorlu araçlardır.

Örnek ; dozer, greyder, ekskavatör, loder, silindir ve bunlara ait ekipmanlarla skrayper, tünel açma makineleri, asfalt ve beton serme makinesi, kırma, eleme, yıkama makineleri, taş – maden – toprak ve cüruf taşıyan kamyonlar v.b.

Operatör

İş makinelerinin bir yada birkaçını kullanmaya, bakımını yapmaya yetkili kişilere **Operatör** denir.

Atölyelerde Alınması Gereken İş Sağlığı ve Güvenliği Önlemleri

Krikoyla kaldırılmış araçlar sehpaye alınmadıkça altına girilmemeli, bu iş için mümkünse hidrolik liftler kullanılmalıdır. Veya takoz konmalıdır.

Bakım –onarım amacıyla, ön tarafı kaldırılmış aracın arka tekerine, arka tarafı kaldırılmış aracın da ön tekerine takoz koymadan altına girilmemelidir.

Tamiri yapılacak aracın, önce akü kutup başları ve şarj kablosu sökülmelidir.Sökülmeden iş yapılmamalıdır.

Çalışır durumdaki ateşleme sistemi kablolarına çıplak elle dokunulmamalıdır.

Motor çalışır durumda yada sıcakken, radyatör, manifold ve egzoz kısmı üzerinde çalışılmamalı, radyatör kapağı açılmamalıdır .

Batarya üzerinde çalışırken batarya asitinin, fren sistemi üzerinde çalışırken de fren hidroliğinin göze kaçmaması için ve cilde bulaşmaması için dikkat etmelidir. Eğer göze kaçmışsa mutlaka bol su ile yıkamalıdır. Atölyede göz duşu bulundurulmalıdır.

Havalandırması bulunmayan kapalı alanlarda egzoz kontrolü ve analizi yapılmamalı, gerekiyorsa buralarda emici cebri havalandırma kullanılmalıdır.

Araçlara ait parçaların benzin yada tiner gibi sıvılarla temizliği çok özel alanlarda özel önlemler alınarak yapılmalıdır. Parlayıcı sıvılarla çalışıldığı unutulmamalı eğitim verilmelidir.

Yanıcı , parlayıcı ve patlayıcı maddeler(Benzin,tiner,mazot,gazyağı vb.) açıkta ve bir önlem almadan bırakılmamalı çok dikkatli olunmalıdır.

Yakıt deposu ve yakıt deposuna yakın yerlerin kaynaklı onarımı, yerinden sökülmeden ve tamamen boşaltılıp temizlenmeden yapılmamalıdır.

Motor çalışırken depoya yakıt doldurma işlemi yapılmamalıdır.

Motor çalışırken,vantilatör,volan gibi hareketli aksamaların onarımına girilmemelidir.

Yerlere yanıcı ve kaydırıcı maddeler dökülmemeli, döküldü ğünde temizlenmeden çalışma başlatılmamalıdır.

Gürültü ve zararları için önlem alınmalı, gerekiyorsa duvarlar ses emici malzemelerle kaplanmalıdır.Ortam ölçümü yapılmalıdır.

Operatörün İşe Başlamadan Önce Alması Gereken Önlemler

İşe ve iş makinesine uygun kişisel koruyucuları kullanmalıdır. İş Makinelerinin emniyet tertibatlarının yerinde olup olmadığını kontrol edilmelidir.

İşe emniyetle başlamak için; araç çevresini kontrol ederek araç üzerindeki tüm göstergeler ile kumandaları kontrol ettikten sonra motoru çalıştıracaktır. Motor çalıştıktan sonrada tüm araç gösterge ve kumandalarının çalışır halde olduğunu gözden geçirilmelidir.

Çalışma yerini görerek tehlikeli durumları tespit edip gerekli emniyet tedbirlerine uyulmalıdır.(Yer altı ve yer üstü iletim hatları v.b. ile arazi durumu)

İşe başlamadan önce uyarı ikaz sistemlerinin çalışıp çalışmadığını kontrol edilmelidir.

Çalışma anında emniyet için konulmuş tüm ikaz levhalarına, emniyet çizgi ve şeritlerine, kim tarafından verilirse verilsin tüm dur işaretlerine uyacaklardır.

İş makinesinde kendinden başka birini bulundurmayacaklardır.

İş makinesini çalışır halde ve bilhassa yüklü halde asla terk etmeyeceklerdir.

Kaldırma Ve Taşıma Makinelerinde (Forklift, Vinç) İş Güvenliği

Herhangi bir yükü bulunduğu yerden yukarıya kaldırarak ve yer değiştirerek istifleyen, taşıyan istenilen konuma getiren iş makineleridir.

Motorlu Seyyar Vinçlerde Güvenlik Önlemleri:

Üç ayda bir kere yetkili teknik eleman tarafından kontrol edilmeli, Kaldırma taşıma işinde birden çok kişi çalışıyor ise, operatör bir kişiden işaret almalı, ancak

herhangi bir kişinin dur işaretine de derhal uymalıdır.

Yükler dik olarak indirilip-kaldırılmalıdır.

Yüklerin eğik olarak kaldırılma zorunluluğu varsa;manevralar sorumlu bir kişi nezaretinde yükün risk durumuna karşı önlem alınarak çalışılmalıdır .

Yükler çalışanların üzerinden geçirilmemelidir.

Sesli ikaz sistemleri bulunmalı , kullanılmalıdır.

Yük asılı durumdayken, operatör makineyi terk etmemelidir.

Açık havada çalışan vinçlerin kabinleri kapalı olmalı ve gerekiyorsa ısıtılmalıdır.

Aracın üzerinde azami çalışma kapasitesi belirtilmeli, azami yükten fazla kaldırıldığında uyaracak sesli ve ışıklı ikaz sistemi olmalı,kancalarda emniyet mandalı bulunmalıdır.

Vinç ile insan taşınmamalıdır. Görüş alanı içinde çalışılmalı, görüş alanı dışında çalışılıyorsa işaretçiden istifade edilmeli, işaretçinin işaret ve sinyalleri sistematik bir anlama dönüştürülmelidir.

Vinç bomuna, yükün veya herhangi bir şeyin çarpması önlenmelidir.

Araca hareket halinde inip binilmemelidir.

Yakıt doldurulurken ateşe dikkat edilmeli, statik elektrik olasılığı göz önüne alınmalıdır.

Herhangi bir pnomatik yada hidrolik aksamda tamirat yapılacağı zaman önce sistemin basıncı düşürülmelidir.

Hidrolik basınç başlıklarını, tapalarını, radyatör kapaklarını açarken dikkatli olunmalıdır.

Akünün su seviyesi kontrol edilirken fener kullanılmalı, sigara ve açık ateşle yaklaşılmamalıdır. Yük bağlamada kuru kenevir veya kuru sentetik (plastik) halatlar kullanılmalıdır.

Eğer Makina elektriğe temas ederse; sakın olmalı, herkes makineden uzaklaştırılmalı, makine ters yönde hareket ettirilerek temas kesilmelidir. Makine çalıştırılmadığı için hareket ettirilemiyorsa , acele terkedilmelidir.

Vinç bom emniyeti: Yük bağlantıları sağlam olmalı,sapanlar ve kancalar uygun olmalı,ani kalkış ve duruşlardan sakınılmalıdır.

-Vincin düz zeminde durması temin edilmelidir.

-Yükün kontrolsüz salınımına karşı tedbir alınmalıdır

-Yükün veya başka bir şeyin boma çarpamamasına dikkat edilmelidir.

Yük halatı ve bom yüksekliği olabildiğince kısa tutulmalı, frenler kontrol edilmelidir.

Araç platformunun sağlam ve dengeli bir şekilde zemine oturması sağlanmalıdır.

Yükleme işlemi mümkünse kamyonun önünden yapılmamalıdır.

Yüklü vaziyette araç hareket etmemelidir.

Eğer aracın hareket etmesi gerekiyorsa:yük yere yakın olmalı,zemin düz ve sağlam olmalı, yükün sallanması önlenmeli , kaza riskine karşı tüm yardımcı personel makinenin yanından uzaklaştırılmalıdır.

İki veya daha fazla vinç ile bir yük kaldırılmamalıdır.

Eğer kaldırılması zorunlu olursa: Bu işlem tecrübeli bir teknik eleman nezaretinde yapılmalı ; vinçler aynı kapasitede olmalı , bom yüksekliği ve halat boyu aynı seviyede tutularak , tek bir işaretçiden uyarı aldıktan sonra , yükle hareket başlatılmalıdır.

Tamburda en az iki sarım halat kalmalı. Sarımlar sonuna gelindiğinde yükün şiddetli salınımı ile halatın kopabileceği dikkate alınmalıdır.

Motorlu Forkliftlerde İş Güvenliği

Çalışma ortamının havasını bozmaması için havalandırma tedbirleri alınmalıdır.

Forklift kullananların operatör belgesi olmalıdır.

İşyerinde trafik düzenlemesi ve taşıma planı yapılarak işe başlanmalıdır.

Taşınan Yük, operatörün görüşünü engellememelidir.

Forkliftin ön ve arka ışıkları faal olmalı, frenleri güçlü ve ayarlı olmalıdır.

Dikiz aynaları her zaman ayarlı olmalı, klaksonu da çalışıyor durumda hazır olmalıdır.

İş Makineleri İle Yapılan Çalışmalarda Oluşabilecek Risklere Karşı Güvenlik Önlemleri

1. Çalışma başlatılmadan önce bütün muhafazalar, emniyet kemerleri, makineye ait kişisel koruma donanımı kontrol edilmelidir.
2. Tamiri gerektiren yerler tamir edilmelidir.
3. Lastik basınçları kontrol edilmeli, hasar ve çatlak olup olmadığı gözden geçirilmeli, bir sorun varsa giderilmeden çalışmaya başlanmamalıdır.
4. Yakıt almak gerekiyorsa, motor kapatılmalı, yangın riski dikkate alınarak sigara içilmesi ve statik elektriğe yol açılması gibi hatalara düşülmemelidir.
5. Görüşü engelleyecek kirli camlarla işe başlanmamalıdır.
6. Çalışma bölgesinde tehlike oluşturacak yerler gözden geçirilmeli ve ona göre çalışma stratejisi belirlenmelidir.
7. makineyi çalıştırdıktan sonra bütün göstergeler; firen, vites, kumanda kolları ve geri manevra alarm sisteminin faal olup- olmadığına bakılmalıdır.
8. Kabinde veya başka bir yerde insan taşınmamalı, kova veya kepçe asansör amaçlı kullanılmamalıdır.
9. Doğa şartlarının iyi olmadığı durumlarda çevrenin gözlemlenmesi için, bir yardımcıdan işaret ve uyarı amaçlı yararlanılmalıdır.
10. Makine parka bırakılırken ; kepçe ve bağlantısı yere indirilmeli, tekrar kalkışta sorun yaşanmayacak şekilde park işlemi yapılmalıdır.

Motorlu Araç Ve İş Makinelerinin Bakım Ve Onarımında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

1. Bakım ve sicil defteri zaman zaman kontrol edilip, hangi bakımın ne zaman yapıldığına bakılmalı, eksik bakım varsa yerine getirilmelidir.
2. Sonraki bakım zamanı ve yapılması gerekenler gözden geçirilip, yaklaştıysa hazırlığı yapılmalıdır.
3. Bakım – onarım sonrası ; gevşek bırakılmış, açık, ve yarım bırakılmış işlem olup olmadığını anlamak amacıyla araç bütünüyle gözden geçirildikten sonra bir performans testine tabi tutulmalıdır.
4. İlk yardım ve yangın söndürme malzemesinin eksiksiz ve hazır olduğu kontrol edilmelidir.

Motorlu Araç Ve İş Makinelerinin Periyodik Testleri

- Normal bakım programında yer alan performans testlerinden ayrı olarak: günlük çalışmanın yarattığı bir hasar ve arıza olup -olmadığı gözden geçirilmeli, zor doğa koşullarında olağan üstü zorlanmalar geçiren iş makinesinde bir performans değişikliği oluşup oluşmadığına bakılmalıdır.
- Ayrıca normal durum ve park frenleri de sık aralıklarla kontrol edilmelidir.
- Durup- kalkma ve yüklenme denemelerinde bir anormallik olup -olmadığına bakılmalıdır.
- Vites ve direksiyon mekanizması kontrol edilmelidir.
- Kepçe, bıçak ve diğer yardımcı ekipmanların durumu ve kumanda mekanizmalarının çalışırılığı kontrol edilmelidir.

Muhtemel yerlerdeki ,yağ, soğutma sistemi sıvısı yada hidrolik kaçağı kontrolü yapılmalıdır.

İşverenin Motorlu Araç Ve İş Makineleri İle İlgili Sorumlulukları

İş Makinelerinin günlük, haftalık, aylık,3 aylık kontrolleri ile en az yılda 1 genel kontrollerini yaptıracaklardır.

Bakım-onarımlarının yetkili servis elemanlarınca yapılmasını ve bunlarla ilgili her türlü kayıtların tutulmasını sağlayacaklardır.

Ehliyetsiz veya belgesiz kişileri çalıştırmayacaklardır. Çalışanların sürekli eğitimini sağlayacaklardır.

Çalışanları periyodik sağlık muayenelerini düzenli olarak yaptıracaklardır.

İşyerinde uygun bir örgütlenme ile sürekli ve etkin bir kontrol sistemi oluşturacaklardır.

Konulan kurallara önce kendilerinin daha sonrada Üst düzey yöneticilerinin uymasını sağlayacaklardır.

Emniyetsiz yöntem ve şartlarla işçileri çalıştırmayacaklardır.

Gece çalışmalarında özel güvenlik tedbirleri alınarak çalışmayı sağlayacaklardır.

Huzurlu ve güvenli bir çalışma ortamı sağlayacaklardır.

İLGİLİ MEVZUAT

2918 Sayılı karayolları trafik kanunu, 14765 nolu İ.S.G. tüzüğün 456...460 maddeleri ve 4857 sayılı iş kanunu 78. maddesi kapsamında yayınlanan; 11/2/2004 tarih ve 25370 sayılı, 23/12/2003 tarih ve 25325 sayılı resmi gazetelerde yayınlanmış İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güv. Şartları Hk. Yönetmelik ile

aynı kanun 85. maddesi kapsamında yayınlanan 16/6/2004 tarih ve 25494 sayılı, 23/10/2004 tarih ve 25622 sayılı resmi gazetede yayınlanmış Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliğinin ilgili maddeleri.

İşçi Sağlığı Ve İş Güvenliğine İlişkin Tüzükte ise; Madde 373 den Madde 498 e kadar kaldırma yükleme ve istiflemeye ilişkin maddeleri kapsamaktadır.

Bunlarla Bağlantılı Başka İ.S.G. Tüzük Maddeler ise:

Madde 307 - Vinçlere akım sağlayan hava iletkenleri uygun şekilde yerleştirilmiş ve korunmuş olacak ve bunların altına veya yakınına malzeme istifi ve yığını yapılmayacaktır.

Madde 378 - Kaldırma makinaları ve araçları her çalışmaya başlamadan önce, operatörleri tarafından kontrol edilecek ve çelik halatlar, zincirler, kancalar, sapanlar, **kasnaklar, frenler ve otomatik durdurucular, yetkili teknik bir eleman tarafından üç ayda bir bütünüyle kontrol ve bakımı yapılacak ; bir kontrol belgesi düzenlenerek işyerindeki özel dosyasında saklanacaktır.**

Madde 389 - Kaldırma araçlarının taşıma gücüne bağlı olarak kancalarının güvenlik kat sayısı , taşıyacakları yükün ağırlığı baz alınarak ; el ile çalıştırılanlarda 3 katına, mekanik olarak çalışanlarda 4 katına ve erimiş maden veya yakıcı veya aşındırıcı (korozif) maddeler gibi tehlikeli yükleri taşıyanlarda ise, 5 katına eşit olacaktır.

Madde 427 - En ağır yük için, kaldırma ve bağlama (sapan) zincirlerinin ve kancalarının güvenlik kat sayısı en az 5 olacaktır.

Zincirler bu özelliklerini yitirdiklerinde ve boyları % 5 den fazla uzadıklarında ve bakla veya halka kalınlıklarının dörtte birini geçen bir aşınma meydana geldiğinde, bunlar kullanılmayacaklardır.

Madde 431 - Çelik halatların güvenlik katsayısı 6 dan aşağı olmayacak ve halatların ek yerleri, halkaları, başlık ve bağlantıları halatların kaldıracağı en ağır yüke dayanıklı olacaktır.

Madde 433 - Çelik halatların bağlantı kısımlarında tellerin aşınması, kopması ve bağlantının gevşemesi gibi hallerde, halatın 1-3 metresi, uygun şekilde kesilecek ve halatın başları, yeniden uygun şekilde bağlanacaktır.

Madde 434 - Kaldırma veya çekme işlerinde kullanılan ip halatlar, iyi cins kenevirde veya benzeri elyaftan yapılacak ve bunların kopmaya karşı, güvenlik kat sayıları en az 3 olacaktır.

İp halatlar, asitlerin veya bunların buharlarının yahut yıpratıcı diğer kimyasal maddelerin bulunduğu yerlerde kullanılmayacak ve saklanmayacaktır.

İp halatlar, ıslak olduklarında kurutulacak, kirli olduklarında yıkanacak ve kuru olarak saklanacaktır.